

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Arnesti, (vulgò Ernesti) Primi Archiepiscopi Pragensis

Balbín, Bohuslav

Pragæ, 1664

Arnestus Rosensibus Dynastis peramicus, pias eorum foundationes approbat; novo ipse honore Statuam Dei Matris Glacij, quam à puero amaverat, item Parochiale Templum ibidem exornat, cujus Templi Gloria

...

urn:nbn:de:hbz:466:1-42763

Arnestus Rosensibus Dynastis
 peramicus, pias eorum fundationes
 approbat; novo ipse honore Statuam
 DEI Matris Glacij, quam à puero ama-
 verat, item Parochiale Templum ibi-
 dem exornat, cujus Templi Glo-
 ria breviter indicatur.

CAPUT IX.

Arnestus Ro-
 senles Pro-
 ceres mul-
 tùm amat.

Rosensium, seu *Rosenbergicorum Procerum*, magnum semper apud vicinas remotasque gentes nomen, magna gloria fuit; & sanè meruere famam (uno forsitan alterove excepto) viri pietate, armis, opibus, cognationibus Regum & Electorum, dignitatibusque summis insignes, ac præcipuo in Patriam amore, atque ante omnia, *Catholica Religionis studio* præstantes, ut quot Nomina, totidem masculæ virtutes fuisse videantur. Sed earum Virtutum exempla pulcherrima alibi, si vita suppetet, adferentur. Hanc gentem *Rosarum* multùm ab *Arnesto* amatam, multis documentis probari poterat; caput illud est, quòd spiritualibus magnisque Privilegijs eorum ditiones ornavit. Vidi vetustissimas in Archivo Novodomensi litteras, ab *Arnesto*, plenas favorum & gratiarum, ex quibus unum illud memoriâ teneo, properanter (ita enim oportebat) à me lectum; omnibus *Rosenbergicorum* & Novodomæorum Procerum Clericis, ab *Arnesto* testandi facultatem plenissimam concedi. Ma-
 gnum

gnum id ab *Arnesto* beneficiū, qui nuper in *Statutis* Ecclesie, Clericos testari non posse decreverat, suaque decreta tueri, constantiam esse putabat. Nimirum amabat pius Præful *Rosenium* Procerum pietatem, oprabatque eorum ditiones (præcipue *Crumlovicensem*, ubi ad S. Viti Templum parvam quandam *Metropolitana* Ecclesiam habebant, ac *Pragensem S. Vitum* imitabantur) Sacerdotibus, hoc præmio invitatis, abundare. A. 1358. *Fratres Rosenbergici Petrus, Iodocus & Ioannes* Capellam quandam in *Bohemicæ* erigunt; Item A. 1360. aliam *Mura*; utramque, laudatis fundatoribus, *Arnestus* gratosè confirmat, recitatque eas litteras *Papæ*, cuius liber nunc non est ad manum. Ad notio-

Tria occultari nunquam satis posse proverbio dicimus: *Tissim, ignem, & amorem*; id postremum de *Amore* in *Arnesto* hoc tempore probatum: qui etsi alias sequi curas, alia agere videretur, tamen, quasi occultè & per cuniculos, relegebatur identidem primi amoris iter, ad eamque redibat, quæ semel placuisset. Nihil tenaciùs animis infigitur, quàm primus amor, atque ut in aurea, arcæve tabellâ, quæ prima incideris, abolere, nisi cum tabulæ nocumento, non possis; sic in animum prima vulnera descendunt, ut vix, ac nè vix quidè, possint sanari. *Amoris vulnus* (ait ille) *idem, qui sanat, facit*. Quàm amanter *divina Mavis* in se meritis *Arnestus Glacii* responderit, jam pridem narrasse memini; adjeceram *Fundationem* illam *Nobilem*, quam ante ejus amabilem *Glacii* Statuam, æternitatem quandam animo ferens, censibus æternis stabiliverat; nunc, quia res tota Anno 1362. (in quo nunc sumus) confecta est, quæ omnia ibi sunt, pertexam, atque obiter veterem Templi *Glacensis* gloriam indicabo. Alebatur in Parochiæ Templo, ex *Arnesti* liberali ac perpetua *fundatione*, *Sacerdos* ultra numerum, & *quatuor Clerici Sæculares*, omnesque sat commodè tractabantur. Horum munus, Sacrum DEO omnipotenti, ob æternam Matris gloriam, manè primo sub *Auroram*, & verè *Sacrificium Matutinum* offerre, & canere. Vigilantibus non *Justitia* modò, sed multò etiam magis *miseri cordia* favet. Mirum DEI favorem ea in re licet intueri!

Papæ. in Rosenibus.

Forer. in Vindario Philosophico.

Amor primus profundissimè in animum descendit.

P. Syrus in Mimitis.

In Glacensi templo multæ fundationes, quas hæretici sustulerunt.

De sacro Ar-
nesti matu-
rino.

Dir. dor. Pra-
fecti Templi
Glacens.

Alur. in
Glaciogr. l. 1. p.
6. 1.

Nec hæreticis quidem temporibus eam pietatem intermissam, ad nostra usq; tempora, jam inde à trecentis annis deducitur. Quotidie, nunc quoque, cantatum *Sacrum de Beata Virgine*, Tonom quem *Choralem* vocant, ante *Divæ Statuam*, peragitur, cui Antiphonam *Salve Regina*, ex institutione *Arnesti*, præmittunt; simul cerea fax ad ejus sepulchrum accenditur, quæ ab eo, ad cujus tumulum vigilat ignis, etiam post mortem, Cœli & terræ Reginam Virginem adorari significat. *Conventuale*, ut vocant, id Sacrum meritò habetur; ideòque hymnus Angelicus *Gloria in excelsis* cantatur, cui ex veteri *S. Pragensis Ecclesiæ Rubrica*, verba illa, ab *Arnesto* addita: Tu solus Sanctus (*Mariam sanctificans*) Tu solus Dominus (*Mariam gubernans*) Tu solus altissimus (*Mariam coronans*) Jesu Christe! inferuntur. Hodie ad Cantum Choralem, ad augendam divinæ Matris gloriam, *Organum Musicum* adijciunt, ut Sacerdos, Musicique respirent. *Fax cerea* ad sepulchrum sex librarum est, quæ nova semper ac recens, præcipuis quatuor Divæ Virginis solennitatibus, *Nativitate*, *Annuntiatione*, *Purificatione*, *Assumptione* apponitur. *Salve Regina*, quod præmitti dixeram, majore apparatu Sabbathis omnibus per annum cantatur, crediturque vel ideo *Arnesto* hæc Oratio placuisse, quòd, dum ea caneretur, *Virgo Beatissima* iratam se puero aversa ostendit, mox placatam, dum respexit. Addidit hoc quoque pro coronide *Arnestus*, & *Templum Glacense* amplificari, ornarique jussit. Suspicio etiam est, *Turrim veterem* Templo adjecisse, deinde Sanctorum corporum Reliquijs illatis, auctaque monilibus Divæ Virginis Statuam, quam vivens novis inventis honorarat, eandem moriens seipso, id est suo corpore, ante ejus imaginem ultimam voluntate locato, donavit. Tanti Præsulis exemplo, & hæc, quam dixi, Templi gloriam plurimi Mortales adducti, magnam pietatem *Templum* hoc, ex remotis quoque regionibus, adibant, tum Statuam miraculo celebrem, tum *Arnesti sepulchrum*, tum *Sanctorum Reliquias* visuri. Eò denique gloriæ ac celebritatis Templum hoc Glacense, aureis illis Catholicorum sæculis, pervenerat, ut, quod rarum ac præcipuum Templorum decus est, propter solennem il-

lam

lam de B. Virgine Missam; quinque aliæ, ad diversa Sanctorum honori statuta altaria, præsentè piorum pecuniâ fundatæ, quotidie legerentur; alerenturque sex perpetuò Sacerdotes, divinis rebus in Templo peragendis occupati; donec hæresis ab Orco nata, omnem hanc veterem pietatem abolevit; tantumque *Glacensis* populus à Majorum virtute desciverat, ut A. 1604. in ipso hoc Templo, in Catholicorum Peregrinorum innocium par, quòd *Dive Virginis Rosarium*, ut vocamus, explicuissent, velut atroci admisso crimine, populus universus consurrexerit, ad necem quaesiverit, alterumque ex ijs crudelissimè necarit. Hodie rursus *Glacensis Populi* pietatem vix explices; ita illa ingenia, in quam se partem dederint, incumbunt! De *Templi Glacensis* antiquitatibus adferentur quædam in *Notis*.

Notæ in Caput IX.

Æternitatem quandam animo ferebat Æternitas, si fieri posset, operibus bonis addenda.
Arnestus. *Ijs videlicet ad Divinam gloriam facinoribus oblectari solitus, qua longissimo, et, si fieri posset, eterno tempore durarent. Id adeò ipse, in libro MARIALI suo, Divinam Virginem amasse scripsit; nam cum ejus lectulum ex proverbiorum C. 31. describit: funes, inquit, byssini circulis eburneis inserti erant; id est, cogitationibus de æternis, quia semper B. Virgo annos æternos in mente habebat, quod in circulo denotatur.*

In Psalterio B. V. C. 102.

Templi Glacensis brevis historia.

Origo.

Hagck A. 995.

L. 3. Glaciogr. C. 3. scilicet 1.

Titulus.

Quinque aliæ Missæ quotidie legerentur. Adferam hoc loco quasdam Templi Glacensis antiquitates. Id primum scire oportet, neq; Templi Fundatorè, neq; annum, quo S. Joannis Equites Glacium advenerint, in historijs inveniri. Suspicio olim in eo loco S. Petri Templum stetisse, quod S. Adalbertus, cum Poloniam è Bohemia peteret, adierit. De nomine Templi questionem injevit Prædicans Lutheranus Elurius, qui illud S. Joanni Baptistæ dedicatum scripsit. Infelix semini verbius! Virgini Beatissima Templum,

O o 3

quasi

L. 3. Glaciogr.

Decimæ
Templi.Altaria fun-
data & dota-
ta sex.

Iv

II.

III. IV.

V.

VI.

quasi aliud agens, tentavit erigere! quisnam autem melius id scire potuit, quam Archiepiscopus Arnestus, qui Templum hoc Divæ Virginis in visione sua nominavit? quam visionem ipsemet, sui immemor, recitat. Alurius. Omnes certè, quascunq; vidi in Manuscriptis Codicibus ac litteris, memoria, Templum Gloriosæ Virginis, ut illa secula vocabant, seu Assumptionis, agnoscunt. Fateor, vulgi errore fieri potuisse, ut perpetuo hæreticorum in DEI Matrem odio, à S. Joannis Baptistæ Equitibus, appellatio ad Templum transferretur.

A. 1291. Wencellaus Rex Bohemia (cujus litteras Calendis Augusti datas vidi) decimas quasdam Ecclesie Parochiali B. V. MARIE in Glatz, Domni Hospitali S. Joannis Hierosolymitani donavit: easdem decimas A. 1321. Dominicâ Quasi modo geniti confirmat, augèq; Henricus Dux Silesiæ & Wratislaviæ; littera ad F. Henricum de Praga Commendatorem Domus in Glatz mittuntur. Sex Altaria data in hac Ecclesia invenio in M. scriptis originalibus, sigillis & obligationibus suis ad perpetuitatem firmata, ad quæ Altaria quotidie divina peragebantur. A. 1300. 4. Cal. Febr. Altare omnium Sanctorum fundavit Henricus de Beringen; idem bona sua in Werdek donavit, ex quibus obligabantur Crucigeri vinum ad Sacrificia subministrare quatuor Glasensibus Ecclesijs: Parochiali suæ, Capellæ Castri Glacensis, Templo S. Wencellai Bohemorum, & Hospitali.

A. 1316. in Vigilia Epiphania Hinko Berka de Duba testatur, Theodoricum militem suum promississe & numerasse Domui Glacensi Fratrum Ordinis S. Joannis quadraginta marcas argenti graves. Item altari S. Catharinæ dotem signasse, pro Sacro quotidiano quatuor marcas annuas. A. 1322. die post Ascensionem Domini, Joannes de Maltevicz duo altaria in Templo B. Virginis Glacy liberalissime fundat: alterum S. Martino Episcopo, alterum S. Stephano Protomartyri. A. 1342. Calend. Aprilis Mathæus miles, id est, Eques (aliud nihil additur) Altare S. Laurentij dotavit, assignatis in perpetuum quinq; marcis, minus dimidio fertone, pro Sacro quotidie legendo.

Sextum, idq; summum Altare Beatissimæ Virginis dotavit Arnestus, ut pridem ostendi. Videat Lector ex his pauculis unius Tem-
pli

pli monumentis, quàm immensa cupiditate ad Cultum Divinum, & præcipuè ad Templum ornanda, & ditanda Majores nostri raperentur.

Templum hoc Beatissimæ Virginis pulcherrimum, eorum potissimum auxilio surrexit, quorum in fornicibus præfert insignia. Est in eo Sacellum S. Jacobi Apostoli A. 1503. ab Equitibus Rhodijs conditum, quod Peregrini, Compostellâ reduces, frequenter adibant. Multi insignes viri in hoc templo sepulchrum invenerunt: nam, ut Arnestum alièsq, deinde sæculo nostro, præteream, in area tabula, inter Altare & Arnesti tumulum, hæc leguntur: Illustrissimus Princeps ac Dominus Dñs Henricus Senior S. R. I. Princeps, Dux Monsterbergensis in Silesia, Olsnensis, Comes Glacensis, & Serenissimi Bohemæ Regis Georgij filius, ex veteri Familia Comitum de Berneck & Nida, nunc Dominorum de Cunstadt & Podiebrad oriundus, obiit A. D. 1498. die S. Joannis Baptistæ, & sepultus primùm in Monasterio Fratrum Bernard: in suburbio Glacensi, unà cum Fratribus suis Victorino, Henrico juniore, & Petschkone, & Filijs suis Alberto, Joanne & Ludovico, & filia Zdena, & conjugè Victorini Palæologina, quæ fuit ex stirpe Imperatorum Constantinopolitanorum: Horum ossa post annos 60. An. sc. 1558. per Nepotes Joachimum, & Joannem, Illustr: Ducis Caroli filios, translata sunt, & hîc in domino condita. Ibidem jacet Ursula, Principis Alberti Marchionis Brandenburg. Electoris filia. D. Henrici senioris Ducis Monsterbergensis Conjunx; obiit A. 1508. 25. Novembris, & in Monasterio Virginum S. Claræ Wratislæ: in ambulacro sepulta fuit. *Huc usq, Epitaphium.*

In hujus Ecclesie Turri visitur Campana, magnitudine insignis, & paucis per has regiones cessura: 109. Centenarios æquat pondere, ut notaverunt Majores; A. 1499. Bruna fusa, & Beatissimæ Virginî à Regis Georgij filijs donata, qui Catholicam Religionem sequebantur ex animo, quòd pessum dederat Pater, si possent, restituere cupiebant.

Magno Catholicorum dolore, Hæreticis Lutheranis hoc Templum B. Virginis concedi debuit, ut sua in eo profana Sacra celebrarent;

Templum
Glacense Pe-
regrini Com-
postellani &
Polonia, &c.
visabant.

Sepulchra in
Templo.

Hæretici
hoc Templum
occupant.

De S. VVenceslai Templo, in cuius area, uti & Beatissimæ Virginis, Arcis Glacensis stant propugnacula.

L. 3. Glaciogr. c. 3. sect. 1.

M. S. Relatio.

Catholici Poloni peregrini czduntur.

rent; in Capella tamen S. Jacobi Catholici Sacrum poterant audire. Legi Conventionem inter Catholicos, & hereticos A. 1591. 11. Sept. confectam: subscriptus est Mathæus Leopoldus Popel de Lobkovicz in Strakonice, S. Ioannis Hierosolymitani Prior in Regno Bohemie; tum heretici: Melchior de Reehberg Capitaneus Glacensis, Henricus de Raczin, David Czirnhaus, Petrus Haugviczius. At S. Wenceslai Templum Bohemicum dimittere ex manibus Catholicis noluerunt; quâ fortè invidiâ accensi heretici, per causam munierum arcis, eam Ecclesiam post A. 1618. funditus diruerunt. Ad hoc S. Wenceslai Templum undecim Pagi referebantur, quos recenset Ælurius.

Catholicorum Peregrinorum pars. Res sic accidit.

A. 1604. Dominica 20. post Trinitatem, duo Peregrini, Compostellâ in Patriam Poloniam redeuntes, Glacium accessere; nesciebant miseri Catholicam Religionem pro crimine Glacii haberi; ingressi Parochiale Divæ Virginis Templum eo ipso tempore, quo Lutheranus Predicans phylacteria, ut solent, jactabat, & dicebat, ad Populum. Ergo terra, Catholico ritu, advoluti, flexoq; genu, globulis precatoris explicatis, DEI Matrem orabant. Advertit ea impietas (ita enim interpretabantur) hereticos, sit confurrectio. Notavere truces oculos Peregrini pauperes, & simul se Templo eiciunt: statim populus clamorem rabidum tollit, atq; insequitur. Adamus Markowsky Polonus Nobilis à furente plebe miserum in modum obruncatur; Peregrinus alter, etsi graviter saucius, evadit. Rei in carceres coniecti & examinati, cum certus cadis Author inveniri non posset, heretici ab hereticis Iudicibus absolvuntur, & anno demum 1611.

2. May, Brigenis Ducis precibus, dimittuntur incolantes.

Arne-